

NÉPNEVELŐK LAPJA

TANÜGYI, TÁRSADALMI LAP.

MEGJELENIK MINDEN KEDDEN.

Kiadótulajdonos: a MAGYAR TANÍTÓK OTTHONA
Budapest, V., Ferenc József-rakpart 39.
Előfizetési ár: egy évre 12 korona,
melyet a kiadótulajdonos címére kell küldeni.

A szerkesztő lakása:
Bpest, VII. Bethlen-utca 8. sz. I. em. 10.
A lapot illető minden szellemi közleményt,
cserepéldányt ide kell küldeni.

Felelős szerkesztő: HAVAS ISTVÁN

A tanítók katonai kedvezményét meg akarják vonni.

Szerkesztőségünk, e heti postával, a következő sorokat kapta Ujhelyi Sándortól, a *Tornaügy* szerkesztőjétől:

Tisztelt Szerkesztőség!

A Magyarországi Testedző Egyesületek Szövetsége egy „Emlékiratot” szándékozik a képviselőházhoz felterjeszteni, mely szerint a tanítók egy kardinális jogát, a két hónapos katonai szolgálatot meg akarják vonni. (32 oldal.) A szövegező bizottságba meghívott tornatanítók tiltakoztak ellene, de eredménytelenül. Hogy eme fontos dologhoz a tanítók lapjai is hozzájárulhassanak és az annak idején szükséges tiltakozást ők is megtehessek, jelzett felterjesztést kollegiális szeretettel csatolva megküldöm. Tisztelettel a „Tornaügy” szerkesztő bizottsága nevében: Ujhelyi Sándor, szerkesztő.

Köszönet a *Tornaügy* kollegiális szerkesztőjének! Bizony úgy van az rendén, hogy a tanítókat érintő kérdésekben a tanítók véleményét is meghallgassák, különösen mikor *jogkonfiskálásról* van szó. Az emlékirat ama pontja, mely a két hónapi katonai szolgálat megvonását óhajtja, így hangzik:

„A tanítójelölteknek adott az a kedvezmény, hogy csak két hónapig teljesítenek katonai szolgálatot, beszüntetendő s a katonai szolgálatra alkalmasak az egyéves önkéntesség kedvezményének igénybe vételére utalandók, hogy az egyoldalú pedagógiai torna-képzés felfrissítessék s a testgyakorlatok értékét a tanító önmagán a gyakorlatban ismerje fel.”

„Avégből azonban, hogy az önkéntes tanárok és tanítók a harmónikus nevelés szempontjából értékeljék a katonai szolgálatot és a katonai

szolgálat előkészítésének érdekét is szolgálják a testgyakorlati oktatásban, a tanár- és tanítójelöltek nagyobb városokban külön tanári és tanítói önkéntes tanfolyamokra volnának egybegyűjtendők és e tanfolyamon a középponti intézetben oklevelet nyert honvédtiszt vezesse önkéntesi kiképzésüket, előkészítve őket az ifjúság testi nevelése körül a jövőben reájuk váró hivatásra, az önkéntesi évben erre kiszakított 2—3 havi külön tanfolyamon. Így válnak majd a tanítójelöltekből a harmonikus nevelés hivatott oszlopai, a tanárjelöltekből pedig a tornatanár kolléga értékes támaszai.

Eddig tart az Emlékiratnak a katonai szolgálatot érintő része. (Magáról az Emlékiratról legközelebbi számunkban lesz szó.)

A Magyarországi Testedző Egyesületek Szövetségének ez a javaslata, — nem titkoljuk, — meglepett bennünket, az első pillanatokban nem láttuk az okot, ami azt szülte. Ám szerencsére a Tornaügy szerkesztőjének szíves készsége folytán rendelkezésünkre állott az Emlékirat teljes szövege.

Ebből pedig a következőt állapítjuk meg: Az Emlékirat minden lapján, során végig kidomborodik az a gondolat, mely elsősorban a katonai kiképzés és annak előkészítése érdekében óhajtja szervezni a testi nevelést. Már az elemi iskolában katonás modort és katonás szokásokat követel. Ezért van mindenütt a katonai gyakorlatok előtérbe tolása. Innen az a kívánság, hogy a testi nevelést az egész vonalon katonaviselt férfiak vezessék. Ebben a gondolatkörben már aztán természetes követelmény lehet az, hogy a tanító se legyen kivétel a hadviselés általánosításában.

Tehát homloktérbe nem az eddig élvezett katonai kedvezmény megtartásának vagy elvesztésének a kérdése tolu, nem is igen mérlegeljük mi az ezzel járó eshetőségeket, mert ez az ötlet csak részlete a testi nevelésről való ama felfogásnak, melyet a M. T. E. Szövetsége reprezentál. Mi e helyen az előtérbe tolt irányzattal szemközt u. i. hirdetjük, hogyha sikerül a testi nevelés nagy horderejű kérdését egységesen és mélyre nyúló alapokon megoldani, ifjaink testi fejlődését intézményileg biztosítani, úgy ennek természetes folyománya lesz a hadsereg mai erőbeli állapotának javulása. De hogy pusztán ez a cél legyen a vezérlő gondolat az iskolai testi nevelés egész vonalán: véleményünk szerint túlhajtás, az ifjúság fejlődési feltételével homlokegyenest ellenkező felfogás. A katonai drillből elég annyi, amennyi muszáj. Nevelő hatását sem fizikai, sem lélektani szempontból nem becsüljük olyan nagyra, hogy az elhanyagolásával járó értékvesztéséget pótolhatatlannak tartsuk. Sőt azt véljük, hogy csak testi nevelésügyünk egyoldalúságát ered-

ményezné. Ami épp oly végzetessé válhatna, mint a mai kétségbeejtő állapotok télen nézése.

Valamit tennünk kell, de közösen: szakférfiak és laikusok, tornatanárok és tanítók, orvosok és szülők, szociologusok és politikusok, katonák és polgárok. Mert a nemzet tőkéje jut veszedelembe. A tervbe vett testnevelési kongresszus kitünő alkalmul szolgálhat erre. A szövetség az előkészítő munkálatokat már meg is indította. Miért adta ki ezt az *Emlékiratot*? Talán a tárgyalásoknak anyagot akart adni? Akkor az a legnyilvánosabb s mennél több oldalúbb tárgyalás alá bocsájtandó. Ám helyesebbnek tartanók, ha az előkészítő bizottság a testi nevelés vezérgondolatai tisztázására több szempontból megfogalmazott kérdőíveket szerkesztene s bocsájtana az érdeklődők, vagy érdekeltek rendelkezésére, hogy a maguk körében jó eleve megformálhassák véleményüket az alapvető kérdésekről.

A kongresszus csak az összeegyeztetés vagy az ünnepélyes határozathozatal napja legyen. Majd ott, a kongresszuson elvállik, ez idő szerint melyik felfogásnak van több híve: a katonai szellemű, vagy az intenzív általános testi nevelésnek, mely utóbbi annyira otthonos Svéd- és Angolországban, s Amerikában. Addig azonban nem aktuális a tanítók katonai szolgálati kedvezményének kérdése.

Üres könyvespolcok.*)

Irta: *Benedek János.*

Nem hiszem, hogy az ország bármely részében is volna annyi üres könyvespolc, mint a mi fővárosi iskoláinkban. Szomorú dolog, mert köztudomás szerint: minden könyvespolc arra való, hogy az a könyvek alatt hajoljon meg, legalább is annyira, mint mi tanítók a jó könyvek előtt. Az élet iskolája arra nevel, hogy mindig tanuljunk, mert soha sem tudhatunk eleget. Ezért vannak a különféle továbbképző tanfolyamok s hogy a továbbképzést minden pályán a könyv segíti elő legsikeresebben, arról talán fölösleges beszélünk.

Nálunk tanítóknál kettős célja van a jó könyvnek ill. az iskolai

*) Örülünk, hogy lelkes fiatal munkatársunk fölvetette ezt a nagyon is aktuális kérdést és felhívta reá a figyelmet. Kérjük ez alkalommal a tanítótságot, hogy szójának hozzá e kérdéshez, de minél több gyakorlati megoldást feltáró tény feljegyzésével. Nem volna érdektelen, ha például valaki valamelyik jól berendezett ifjusági könyvtár tartalmát, tehát könyveit (szerző neve, a mű címe, ára.) s az ifj. könyvek használati módját, e körül szerzett tapasztalatokat stb ismertetné.

könyvtáraknak. Egyrészt, hogy magunkat, másrészt, hogy tanítványainkat képezhessük. Egy jól szervezett könyvtár mind a két célt nagy sikerrel szolgálhatja. S van-e a jutalmazásnak szebb formája, mint az, ha a szorgalmas gyermekeknek olvasásra könyvet adunk évközben? Hogy mennyivel eredményesebb ez a munkánk, mint az évvégi ajándékkönyvek osztogatása, arról tanuságot tehetnek mindazok, akik megpróbálkoztak vele. De vajjon iskoláinknak legnagyobb része nincs-e abban a helyzetben, hogy ezt meg sem próbálhatja? S ki ennek, vagy mi ennek az oka? Itt a fővárosban a hó. Köztudomású dolog ugyanis, hogy a főváros a legnélkülözhetetlenebb dolgokon kívül csak akkor fordíthat valamit egyéb közcélokra, mikor kevés a hó. Ezért kaptuk meg a pótlékot s ezért kaptunk már sok egyébre is pénzt s ilyen formán az Isten kegyelméből még számíthatunk arra is, hogy valamikor — valamelyik fekete tél idején — a népiskolai könyvtárakat is megkapjuk. De mi összetett kezekkel ne várjunk addig. Nézzük meg a polcokat, hogy mi van rajtuk s keressük azokat a módokat és eszközöket, amelyekkel értékesíthetjük ezeket a nevelés terén.

Van is egy-két iskolánk, hol a vezetők sok gondot fordítanak a könyvtár fejlesztésére, sőt egy-két helyen már ipariskolai könyvtár is létesült, mit maguk az iparos tanulók gyarapítanak azokkal a fillérekkel, amit kötelesek adni mindenkor, mikor egy könyvet kölcsön kérnek. De tudtommal igen csekély amaz iskolák száma a fővárosban, ahol az elemibe járó gyermekeknek adnak kölcsönkönyveket. Mennyivel előbbre vannak e tekintetben az állami iskolák, melyeknek csupa válogatott könyvekből összeállított könyvtáruk van! Szomorú állapot volna ez még akkor is, ha csak éppen egy iskola szenvedne ily könyvnélküliségben, de százszor szomorúbb állapot az, mikor egy ország fővárosában azt a kérdést kell feltennünk, hogy van-e iskola, melynek a könyvtára az ujjkor igényeinek megfelel, s még ennél is szomorúbb a felelet reá: nincs.

A polcok megvannak, sőt könyvek is a polcokon, jók és rosszak, vegyest, de ezek a könyvek meg sem moccannak a helyükről. Bizony rossz pedagógusok vagyunk a könyvekkel szemben. A könyvek is épp úgy megkívánják a mozgást, mint tanítványaink; csak addig élettelen dolgok, míg be vannak zárva. Ugy képzelem, minden könyvnek van lelke, még pedig akár az embereknek, jó vagy rossz. A gyermek örül, ha rdeklődünk tudása iránt s mi örülünk, ha tartalmat találunk benne. Ilyen a könyv is. A jólelkű könyv az első olvasás után megváltozik. Lapjainak felvágásával megnyílt a lelke s örül, ha a rokon lelkűek érdeklődnek iránta. Sőt egy jólelkű könyv esetleg egy rossz lelkű gyermeket vonzó példáival megjavít.

Tehát a legkisebb követelmény az, hogy legyenek ily könyvek — ha mindjárt csak egy is jut belőlük egy osztálynak. Válasszuk szét a jó

és rosszlelkű könyveket s az utóbbiakat tiltsuk ki az iskolából. De hogy a rossz könyvek kitiltása lehetséges legyen, meg kellene nyitni az utat a jó könyvek beszerezhetésére. Mind a két feladat nehézségekkel jár, de e nehézségeket le lehet küzdeni a nembánomság félretevéseivel. Könyvtáros most is van, akit a tantestület év elején választ s aki egy órai szabad idejében leltárt készít a: Pallas nagy lexikon 17 kötetéről, az I, II, III, IV, V, és VI. osztályok részére szolgáló fűzött és kötött különféle vezérkönyvekről, az iskola részére járó hetilapok kötetéről stb. Elkészítette s ezzel minden bevégeztetett. A könyvtáros igazán nem tehet arról, hogy az egész könyvtárban nem talált egy olyan címet, ami az érdeklődését megragadta volna, vagy amit érdemes lett volna ajánlani másnak is s hogy nem talált olyan könyvet, amiből esetleg mint tanító kedves dolgot olvashatott volna tanítványainak. Még erre sem ad alkalmat a főváros iskoláinak könyvtára, pedig igazán csak ez lehet a *legkisebb követelmény*. A fővárosnak legalább annyi könyvet mégis be kellene szereznie, hogy egyik-másuk tanítványunknak a kezébe is juttassanak belőle.

Meg kell kötni a baráti frigyét a gyermek és könyv között. Ez pedig a tanító feladata, illetve az lesz majd akkor, mikor Isten kegyelméből meg fog jönni az a fekete tél, amelyiknek a karácsonyán megszületik a fővárosi iskolai könyvtár!

A f.óv. tanítók lakbére.

A fővárosi tanítók lakbére már évek óta jogos panaszra ad okot. Oly szomorúan minimális összeget kapunk ugyanis lakbér címén, hogy azért megfelelő lakást Budapesten nem adnak. Szinte szégyenletes összeg, mert az állami szolgák és altisztek, nem különben a fővárosi altisztek ily című járandóságával azonos.

A 400, 480, és 660 koronás tanítói lakbérekből próbáljon valaki ez időszert két szobás, mellékhelyiségekkel ellátott lakást kérni —, biztosan tudjuk: szóba sem állanak vele. Pedig ennyi a főváros tanítóinak lakáspénze. Az igazgatók is csak bajosan tudnak 840 koronás lakbérükből a törvényesen kijáró két szobás lakást kapni.

Az állam Budapesten a 3. és 2. fokú tanító fizetésének megfelelő XI-ik díj-osztályba sorozott tisztviselőknek 800 korona lakbért fizet; az I. fokú tanító fizetésének megfelelő X-ik díj-osztályban 900, az igazgató illetményeinek megfelelő IX-ik díj-osztályban 1000 korona lakbért nyújt. Az egyes fizetési különbözetez a 3. fokban 400, a 2. fokban 320, az első fokban 260, s az igazgatóknál 160 korona.

Csekélynek látszik e különbözet, de csak látszik, mert hiszen az

állami tisztviselők a XI. X. és IX. osztályában nem maradnak meg szolgálatuk végéig, mint a fővárosi tanítók s így a VIII. fizetési osztályban már 1300, a VII-ben 1500 korona lakbért élveznek.

A VIII. fizetési osztály pedig megfelel 3600—4400 korona fizetésnek, amely fizetést az igazgató már szolgálatának 15-ik évében, a tanító pedig 30-ik szolgálati évében éri el s ennek ellenére is lakbére a régiben marad: 640 és 840 korona, mint az első fokba lépése, vagy igazgatóvá történt megválasztása idejében.

Az a lakbér pótlék, amelyet a harmadik és második fokú tanítók kapnak: nem változtat az állapotokon. A 3. és 2. fokban a különbség még akkor is 200, az I. fokú és igazgató-tanítónál pedig 260, illetve 160 korona.

A kérdés világossá tétele okáért jegyezzük meg, hogy mi II. és III-ad fokúak is fizetési pótléket kaptunk, ha jól tudom és nem *lakbér pótléket*, s mégis azt ilyen gyanánt kapjuk. Miért? . . . A dolog világos. Egyszerűen azért, mert a főváros hatóságát rákényszerítette erre az 1907. évi XXVII. t. cikk, amely szerint a tanítók minimális lakbére 600 koronánál kisebb nem lehet. Így a főváros megoldotta a törvényadta nehéz helyzetét (nem nagyon nehéz) de nem segített a második és harmadik fokban levő tanítók nyomorúságán. Most már köztisztviselő a tanító is, úgy is kell vele bánni.

De ahogy mi ismerjük a főváros mai vezetőségét, reménység kél bennünk, hogy nyomasztó helyzetünket meglátják és minél előbb segítenek a kisebbeken is, a kezdet keserveivel küzdő tanítókon. Nekünk, fiatalságunk hangoztatásával, még mellékjövedelmet (ipart, háztartásit stb.) sem adnak s kénytelenek vagyunk ma 600, mond hatszáz forintból esetleg családostul élni.

A „Népnevelők Lapja,” mely a tanítóság igazáért oly becsülettel küzd, bizonyára a mi ügyünket is napirenden fogja tartani. Mert hová menjünk panaszunkkal!

R. O.

A népiskolai osztályozás mai rendszerének megváltoztatása.

Írta: Rózsa Ignác.

(Folyt.)

A szorgalom és törekvés is tekintetbe jöhetnek az osztályozás alkalmával és ha ezen tulajdonságok birtokában sem lehet valaki tehetség nélkül első, ez a körülmény lehet az egyénre nézve kellemetlen és leverő, de a közre nézve mégis az a fontos, hogy az igazán arra valók, a tehetségesek legyenek az elsők, ők legyenek a vezetők. Azokat kitüntetni legelőbb az iskolában annál is inkább fontos, mert amint tapasztaltuk, az életben másoknak nyitják az elsőbbség pálmáját. *Egészséges társadalom-*

ban az életre nevelni tudó iskola eminenseinek okvetlen elsőeknek kell lenniök. Hogy ez most nem úgy van, szomorú jelenség és visszaható erejét még az iskolában is érezzük. A nagy urak csemetéi nem is igyekeznek tudást szerezni, mert a tapasztalatuk szerint ez csak a szegény diáknak kell. Így korrumpálják a közéletet felülről lefelé. De ez ne riasszon vissza bennünket attól, hogy szigorúan, elfogultság nélkül, tovább osztályozzunk. Eljön még a jó bizonyítványok értékelésének korszaka is és akkor az iskolában a munkakedvnek olyan fellendülését fogjuk tapasztalni, mely megelégedéssel tölti el szívünket és fokozza amaz órák örömét, melyeket növendékeink között töltünk el.

Hogyan képelem én a jövő osztályozást?

Nem osztályozunk mi minden feleletre, eddig se tettük azt, hanem csak nagyobb ismeretegész beszámolója alkalmával, mely nem nagyon népes osztályban körülbelül 2 hónapi időközben történik. Négy jegyet elégségesnek tartok, melyet felelés után a következő szavak kíséretében írunk be könyvünkbe:

Nagyon jól feleltél fiam: Egyes. Jól feleltél: Kettes. Gyöngén feleltél: Hármás. Rosszul feleltél: Négyes.

Rendkívül fontosnak tartom, hogy eme szavakat minden esetben használja a tanító, ha osztályoz. Hiszen e szavakat ma is léptenyomon használjuk és használni fogjuk akkor is, amikor Bíró kartársunk nagy megelégedésére jegyekkel már nem osztályozunk. De hát kérdem, a kettő között van-e lényeges különbség, hogy jegyekkel osztályozzunk-e vagy szóval? A kitünő és sokszor megdicsért gyermek ellen nem támadhat-e föl épp úgy az irigység, mintha ezt osztályozással teszem? Nem fog-e épp úgy elbizakodni az, ki erre hajlandó, ha tanítás közben folyton dicsérem, nem megy-e ez épp úgy át a köztudatba? Vagy az elkecséredés nem ül-e épp úgy a lélekben, ha szóval ócsárolok, mintha jegyeket írok? Sőt minthogy az osztályozás eltörlése esetében mind a dicsérés, mind a feddés hangját még gyakrabban leszünk kénytelenek használni, talán éppen izgalmak még kevésbbé lesznek elkerülhetők.

Ha fegyelmi eszközül osztályzatot adni nem szabad, azt mondani is fölösleges és ezen érv éppen nem szolgálhat az osztályozás eltörlése ellen. Tudom, hogy előfordul, de ez csakhamar a modern pedagógia eszközei mellett, a multak lombtárába kerül. Ha élnek ezen fegyelmi eszközzel, az nem azt jelenti, hogy az osztályozás eltörlendő, hanem azt, hogy az ilyen tanárt vagy tanítót is a lombtárba, kell küldeni.

Felelnem kell amaz évrre is, hogy az osztályozás meglazítja a tanító és növendék között a szeretetteljes viszonyt. Ez megint az osztályozás mikéntjétől függ. Ha azt a bizalmas viszonyt gondolja veszélyeztetettnek Bíró kartársunk, melyet a hanyag, csacsogó, felületes sokszor tehetséges, de minden komoly munkától irtózó gyermek olyan szívesen föntart a tanítóval, úgy bizony ezt nem fogjuk sajnálni. Ez a bizalom csakugyan megszűnik, mert ezek a miniatűr urak, kik olyan kedvesen tudnak elbizalmaskodni a tanítóval, ha tréfáról, pajtáskodásról van szó, rögtön megkomolyodnak, elhallgatnak és zárkóztak lesznek, ha a kötelességteljesítés rájuk nézve szomorú órája, a számonkérés pillanata következik be. Ne gondoljuk, hogy az osztályozó tanító nem tud szeretni! Csak a kötelesség és felelősség érzését óhajtja ébrentartani, a nemes vetélke-

désnek akar helyt engedni. Hogy ez a vetélkedés el ne fajuljon, arra való a lélektani tapintat, arra való a nevelő munkája!

Amit Bíró jelzett tanulmányában mond, hogy „a tanulásban jobb előmenetelű gyermeket ösztönözze a munkára a tanítás és tudás iránt érzett tiszta, minden számítás nélkül és hiúsági gondolat nélkül való érdeklődés”, nagyon ideális és szép tétel. De nézzük csak igaz-e, lehet-e? Hiszi-e valaki, hogy kielégít bennünket a tudás? Vigasztal-e valamit az a gondolat, hogy első a tudásban, ha hátul kullog a sikerekben? Ha a tudót senki sem dicséri, senki nem honorálja, ha a nyilvánosság nem tud róla, ha a nehezen szerzett tudásnak sem anyagi sem erkölcsi sikere nem mutatkozik? A tudás ilyenkor nemhogy boldogítana, de elkésérít. Ha mi felnőttek nem tartjuk elég ösztönzőnek a tudást önmagáért, ha a mi tudásunk is elismertetésért eped, mennyivel inkább áll ez a tény a gyerekekre nézve.

Az a ellenvetés sem állhat meg, hogy az egyszeri rossz osztályzat elveszi kedvét a különben törekvő és lelkiismeretes gyermeknek és megingatja hitét a tanítóban.

Ez a középiskola ama tanáraival szemben igaz lehet, kik a gyermeket nem ismerik, akik a világért sem adnak többé jelest annak a tanulóknak, ki valamely tárgyból rosszul felelt, de nem állhat meg azon tanítókkal szemben, kik a gyermeket ismerik és akik még akkor is jelest adnak végosztályzatul, ha a különben jeles tanuló akár kötelességmulasztás akár testi vagy lelki indiszpozíció következtében gyöngén felelt. Az ilyen gyöngye felelet memento legyen a jeles tanuló számára, hogy csak folytonos éber munkával lehet célt érni és ha egy-két mulasztás megbocsájtatik is, a sokszori mulasztásnak lecsuszamlás a vége. Ha nem osztályozunk, a jó tanuló, kinek bizony szintén vannak gyöngye pillanatai, nem lesz kényszerítve az önvizsgálatra, önfegyelmzésre, a dicséret sokkal tartósabban hangzik még hiú fülében, mint az ócsárlás, feddés hangja, elbizottá lesz és a vége az, hogy letörik.

A hanyag tanuló pedig nem veszi olyan komolyan a tanító szóbeli figyelmeztetését, mintha az osztályzással mintegy szemléltetjük előtte, hogy mi vár rá.

Azt sem szabad elfelejteni, hogy legalább az elemi iskolai tantárgyak tökéletes elsajátításához nem is kell tehetség, csupán figyelem és szorgalom.

A testi és lelki baj figyelembe veendő és gondolkodó tanító sohasem fogja a dadogó vagy adeonid vegetatívában szenvedő gyermeket a lecke-felmondáskor azzal a mértékkel mérni, mint a normálisat vagy éppen a tehetségeset.

Bíró kartársunk által idézett középiskolai tanár ama beismerését, hogy 6 esetben nem volt igazságos az osztályozás alkalmával, elfogadjuk, sőt azt hisszük, hogy mások még több esetben voltak igazságatlanok. De elkerülhették volna, ha nem a félév végén néztek volna utána, hogy miként ítélnék osztályozásáról a tanuló társak, hanem nyíltan osztályozott volna és azoknak véleményét nyomban a felelés után vagy éppen a klaszifikáció beírása előtt puhatolta volna.

Nem tartanám borzasztó gondolatnak, sőt megszívlelendő pedagógiai kérdésnek tartom, vajjon nem volna-e célszerű, ha az osztálytanulók többsége döntené el minden esetben, hogy milyen jegyet érdemel a

felelő iskolatárs. Ennek nyomában olyan nagyszerű közszellem, olyan közvetlenség, olyan demokratikus élet áradna szét az iskola falai között, melyről az iskola bürokratái álmodni sem merészelnék.

Még a vizsgálatokról is óhajtok pár szót szólni. Bíró kartársunk az osztályozás eltörléséből következett a vizsgálat eltörlésére. Szerénységem úgy gondolkodik, hogy ha eltörljük az osztályozást, van jogosultsága a vizsgálatnak, mert esetleg a szülők és hatóság joggal kíváncsiskodhatnak, hogy tud-e a gyerek, tanított-e a tanító. Ha pedig osztályozunk, még pedig amint elemi iskolában szokás, vizsgálat előtt, fölösleges a vizsgálat. Mit vizsgál a tanító? Ő tisztában van a gyermekekkel. A szülő előtt meg csak szégyenbe juthat.

Ezek után legyen szabad rátérnem a magaviselet, szorgalom és írásbeli külalakra vonatkozó észrevételeimre. A magaviseletből 3 osztályzatot elegendőnek tartok és pedig: példás, jó, tűrhető. Ha valamely gyermek magaviselete tűrhetetlen, annak normális gyermekek között helye ne legyen. Hisz épp most foglalkozunk az ilyen gyermekek elhelyezésének nagyfontosságú kérdésével és általános közöttünk az a nézet, miszerint az ilyen gyermek veszélye a többinek, veszélye az iskolai haladásnak. Ez eddig szokott példás és dicséretes osztályzat olyan érőltetett, hogy a kettő között való különbséget még nyelvileg is bajos megállapítani, hát még a konkrét esetre alkalmazva. A tanító sem igen tudja, hát még a gyermek! Már pedig a gyermeket olyan mellékneven nevezni, melyet ez meg nem ért, abszurdum.

A szorgalomból való osztályozást fölöslegesnek tartom akkor, midőn a tudást tekintem mértékadónak. A szorgalmat a tanító igazságosan megítélni nem tudhatja. Hogy a tudásból a szorgalomra következtetni nem lehet, azt pedagógusok előtt bizonyítani felesleges. Mi lehet tehát a szorgalomnak mértéke? Nem lehet egyéb, mint a szorgalmi idő, vagyis az az idő, melyet a gyermek tanulmányaira fordít.

(Vége köv.)

A dal.

Irta: *Békássy Sándor.*

Szerény hajlékom legnagyobb boldogsága, ha nagyobbik fiam (5 éves) zongorához ül, s eljátsza ismert dalait s énekel hozzá; a kisebbik pedig (3 éves) mellé húzódva szintén fujja, selypítő, gyerekes kiejtéssel, de máskülönben elég tiszta hangon.

Megbecsüljük a dalt, s fel is hangzik elég gyakran. Nem valami ritka madár nálunk.

Bizony fel kellene karolni a dalt iskoláinkban is, nagyobb mértékben, mint ma van. Legyen az iskolában is minél vidámabb, minél gondtalanabb a gyermek. — (Ugy is elég küzdelem, keserűség vár rá az életben!)

A dal, az ének iskoláinkban elég lassan tudott tért hódítani. Az egyházak kezében levő felekezeti iskolákban ma is alig-alig művelik az éneket magáért a dalért: azért, hogy a lélek felviduljon, rugékonyságát

visszanyerje; az ének-óráknak inkább az a feladatuk, hogy a tanulók megtanulják a kiszabott egyházi énekeket. Pedig a gyermek milyen szívesen dalol! S mit dalol? Amit tud. Amit pedig tud, az nem gyermekdal, hanem népdal, amit a családban, a mezőn a nagyobbaktól tanul. Mivel azonban a népdalok felnőtt egyéneknek az érzelmeit, gondolatait foglalják magukban, sőt majdnem kivétel nélkül szerelmi vonatkozásúak, a gyermek meg nem értheti, át nem érezheti.

A 68-iki népokt. törvény után fokozott erővel indult meg az iskolázás, de az iskolai dalok nem elégtették ki a kívánalmakat. Sokan megpróbáltak hát írni, vagy szerkeszteni gyermekdalokat.

Mondanunk sem kell, hogy az ilyen feltett szándékkal írt gyermekdalok nem valami jól sikerültek. Mások pedig a dallamot meghagyván, a szöveget igyekeztek megkorrigálni. (Folyt is erről elég sok szó és tinta, hogy szabad-e?)

Ma már ilyen eljárásra nincs szükség. Gyermekdalaink folyton szaporodnak, s már egész könyvek vannak iskolásdalokkal telve, melyeknek tartalma oly bőséges, hogy szabadon válogathatunk belőlük.

Az elemi iskola számára a legbőségesebb s legváltozatosabb gyűjtemények egyike az *Erődi Ernő: Énekeskönyve*. Ez tulajdonképen öt külön könyv, az első osztálytól felfelé az V—VI. osztályig.

Az első osztály anyaga a hónapok szerint van csoportosítva: szeptemberben pl. „*Isten nevében*“, „*Este*“, „*Cica*“, „*Ősz*“. Októberben: „*Szüret*“. Novemberben: „*Hulljatok sárguló levelek!*“ December: „*Hópelyhecskék*“, „*Karácsony*“. Március: „*Asó, kapa*“, „*Hinta*“, „*Tavaszi dal*“. Április: „*Ibolya*“, „*Aranykert*“, „*Lepke száll*“. Május: „*Gólya*“, „*Gyöngyvirág*“, „*Libuka*“. 60 igazi gyermekdal.

A II. osztály még szintén a hónapok szerint van összeállítva, csak-hogy szövege valamivel tágabb körű, nagyobb tért ölel át, mint az I. osztályé s a választék is nagyobb, összesen 80 dal.

Már a III. osztályé olyan, amilyennek jeligéje hirdeti: „*Miről dalolsz kis leányom? — Az Istenről daloljatok, aki minket áld, szeret. — És te fiam? — Azt dalolom, hogy a hazát szeretem. — Te is fiam, te is lányom, dalold el a legszebb dalt: Daloljátok együtt szépen: Isten áldd, meg a magyart!*“

Tartalma a szülőföld szeretete, a „*Duna*“, „*Tisza*“. „*Budapest*“, „*Buda*“. a „*Hortobágy*“, „*Tisza partján*“, „*Erdélyi dal*“, el sem tudom mind sorolni ezen a szűk helyen. Tekintve, hogy itt már a tanulók is könnyebben tanulnak, az anyag is bővebb: 90 dal van e füzetben, közte olyan dalok, melyek bár porlepte írások közül vannak kikaparva, (az öröksépet el nem temetheti az idő pora!) mégis igen jó beleillenek a mai iskolába, pl.: „*Száműzött dala*“. „*Honvéd tüzei temetése*“.

A IV. osztály anyaga a következő fejezetekre oszlik: 1. Isten, haza és király. 2. Élet. 3. Népdalok, kurucdalok. S a fokozatosság elvét itt is keresztül vivén, a dalok száma 100, közte nagy örömmre a Csonkai: „Reményhez“ c. verse is. (Lavolta).

Az V—VI. o. füzetének a jeligéje olyan szép, hogy érdemesnek tartom egész terjedelmében kiírni: „Bölcsőd felett a *dal* szállt egykoron, A *dal*, s anyád szerelme hű rokon.“

Tavasza nyíló gyermek életed *dalos* virágos utakon vezet . . .
Megjő az ifjúságnak hajnala, nyomában szárnyal lelked szép *dala*
S ha a férfi-munka tette hív, vidám zajában *dalra* int a szív . . .
Miként az égből röppenő sugár, a *dal* reményt fakasztva szertejár.
Öröm s a bú felett is *dal* lebeg. Akármí fája *dal* gyógyítja meg . . .
S ha majd nyugovóra száll életnapod: A *dal* utolsó leghűbb siratód . . .

(Fülei Sz. Lajos.)

Tárgyfelosztásában követi a IV. o. füzetét. Ez a füzet akkor is teljes egész, ha előző füzetek nem volnának. Benne van a magyar nép sírva-vigadása. Méla borongást ébreszt a „*Suhog az őszi szél, . . . Zöld erdő harmatát . . . Valahol valahol Nagy erdő tájékán tárogató zendül . . . Őszi harmat után . . . Bujdokolva járok bérceket, rónaságot, meg a Pusztán* (Tompá) mely szerint „az eltiport magyarnak magát kisírni sem szabad.“

Erődinek nem ez az *Énekeskönyve* az első gyermekdal gyűjteménye. Már korábban is jelentek meg ily irányú művei. Azonban ez, az elemi iskola I. osztályától a VI.-ig külön-külön tagolt énekes könyve a régebbieket mind magában foglalja s tartalma gazdagságával, a darabok válogatottságával az előzőket felülmúlja.

440 dal van az öt füzetben. A gyermekvilág érzelmi körének minden változata, minden mozzanata megzendül bennök: Isten, haza, csaiád, szülők, természet, róna, hegy, völgy. S ami fő, ez a 440 dal mind magyar. Nem is tudjuk, nem is tudtuk, hogy van a magyar dalirodalomban mintegy félezer iskolai dal.

Ugyanis *Erődi* levelet intézett a magyar zeneszerzőkhöz, hogy ha a külföld legnagyobb zeneszerzői, mint Beethoven, Haydn, Mozart, Bach, Schuman nem resteltek a gyermekdallamköltés üde mezejére leereszkedni,*) a mieink se tartsák ezt méltóságukon alulinak, s felkérte őket, hogy zenésítsék meg a rendelkezésre álló alkalmas szövegeket.

Felhívásának meg is lett az eredménye. Volt miből válogatnia; nem is találunk könyvében eféle holmit:

Nincs szebb évszak a tavasznál,
Télen ajtó, ablak *zárva* stb.

*) Én fölemelkedésnek tartom.

Erődi e tekintetben igen figyelemre méltó dolgot cselekedett. Kiválogatta a magyar gyermekköltészet legszebb remekeit s azokat osztogatta el a zeneszerzők közt, hogy figyelmüket a tökéletes szövegre is felhívja. Így aztán az ő *Énekeskönyvében* a legjobb gyermekköltők (Pósa L., Endrődi S., Ábrányi E., Szabolcska M., Havas I., Peres S., Lampérth G., Fülel Szántó L., Csillay K. stb.) műveivel találkozunk. Muzsika, szöveg a magyarság tiszta harmóniájában olvad eggyé.

Nincs is enemű könyveink közt ebben a tekintetben hozzáfogható.

Az iskola minden ünnepére van benne alkalmi dal s itt is jó szolgálatot tesz célszerűségével.

Az is csak helyeselhető, hogy minden osztálynak külön-külön könyvet adott a tanuló kezébe. Ha egybe volna kötve, 6 esztendő alatt 2-szer, 3-szor is szétrongyolódnék.

Szívesen hívom fel különösen fiatalabb tanítótársaim figyelmét Erődi könyvére. Aki nagy szorgalommal, tömérdek fáradsággal, lelkesedésének egész erejével ily ritka szép művet ad az ifjuság kezébe, az megérdemli, hogy munkáját terjesszük.

Ha a hasznavehető könyvet felkaroljuk, nemcsak saját magunk munkáján könnyítünk, hanem az ügynek is használunk, mert minden ehhez hasonló műre nagy szükség volt, van és lesz.

És ilyen mű az Erődi *Énekes*-könyve is, azért merem tiszta szívemből minden kartársamnak ajánlani.

A történelmi materializmus az iskolában.

— Farkas Pál dr. előadása a M. T. Otthonában. —

Farkas Pál dr. a kiváló társadalomtudományi író olyan hangot ütött meg a pedagógiai eszmék billentyűin, melyek eddig nem igen foglalkoztatták a fővárosi tanítószágot. Arról tartott előadást ugyanis, hogy miként vihetők be és mily mértékben a történelmi materializmus eszméi az elemi iskolai történettantás keretébe.

Miután röviden formulázta a történelmi materializmus fogalmát, amely szerint a történelmi fejlődés abban az irányban halad, melyet a gazdasági tényezők kijelölnek, megállapítja, hogy a mai történettantás nem egyéb, mint az eseményeknek kronológikus sorrendben bizonyos kiváló hadvezérek tettei körül csoportosított felsorolása.

Mit tehetünk és mennyit változtathatunk, mily irányban javíthatunk? Elvitázhatatlan tény, hogy az elemi iskolában szükség van történelmi adatokra, mert a gyermeknek ez szolgál ama váz gyanánt, amelyet később saját gondolataival és újabb tanulmányaival kitölt. De e vázlat

adásánál is földeríthető némi belső összefüggés, amellyel gondolkozásra szoktatjuk a gyermeket. A gazdasági okok felderítése az elemi iskolában nem mindig vihető keresztül, mert ez olyan hatalmas anyag volna, melyet sem az idő, sem a gyermek fölfogó képessége nem enged meg. A történelmi materializmus tulzói azt állítják, hogy történelmi adatokat nem is kell a gyermeknek tudni, elég ha a társadalmi jelenségeket magyarázzuk a gazdasági fejlődés jegyében. Az ősök kultuszát nevetségesnek tartják ellentétben a másik irány tulzóival a konzervatívokkal, akik meg a hagyományoknak tulajdonítanak tulságos nagy fontosságot és istenkisértésnek tartanak azt, ha a történelmi háttért objektív vagy épen gazdasági szempontból akarnák az elemi iskolai történettánításban megvilágítani.

Előadónak véleménye az, hogy mindkét szélső irány helytelen. A fő cél az, hogy az ifjúságot egy jobban megértő, gondolkozásra készítő történelmi oktatásban kell részesíteni, hogy majd felnőve a sok politikai irány között eltalálja a legmegfelelőbbet. Sem dogmákat, sem tendenciákat, pozitív vagy negatív értelemben, sem alkotó, sem destruktív irányban az iskolában adni nem szabad. Abszolút igazság a történelemben nincs is. Csak az események hű előadásából leszűrődött eredmény. Általános elméleteket az iskolában adni azért sem szabad, mert ennek eredménye az életben éppen az a dogmatizmus volna, amelytől a történelmi materializmus tulzói oly nagyon óvakodnak.

Arra a kérdésre, hogy a nagy történelmi alakokat bemutassuk-e az ő egyéni hibájukkal egyetemben, vagyis megengedhető-e, hogy a materializmus szemüvegén keresztül vizsgált történelmi alak devalválódjék, előadó, oda konkludál, hogy ez nem szükséges.

Hogy nagy történelmi alakoknak, pl. Bethlennek, Rákóczinak voltak hibái, nem fontos a történelmi fejlődés szempontjából, csak az a fontos, hogy ők milyen szerepet tölthettek be. Bizonyos az, hogy a mai történetanyagból sok elhagyható és helyébe a korszakalkotó események részletesebb gazdasági és egyéb okokkal megvilágított rajza tehető és akkor elérjük azt, hogy történettánításunk modern lesz és amellet magyar.

A Magyar Tanítók Otthona nagy szolgálatot tett ennek az eszmének fölszínre hozatalával a történettánítás ügyének, mert a nagyértékű előadásról, melyet magas színvonalú vita követett, sok új eszmével megrakottan tért haza a nagyszámban megjelent tanítóság.

Rözsza Ignác.

Bibliográfia.

Magyar Ábécé és olvasókönyv felnőttek számára írta *Beneők Elek, Kőrösi Henrik, Tomcsányi János, Mühlbeck Károly* rajzaival. Budapest Lampel R. Kk. R. T. könyvkiadóvállalata. 1909.

A magyar **szavazó polgárok** könyvecskéje, amely az írni és olvasni nem tudó választó polgártársakat az új általános választásnál szavazathoz juttatja. Az

írásnak és olvasásnak 2 hónap alatt elsajátítására vezérkönyvtől írta *Acsai Mihály* néptanító. Kiadja *Singer* és *Wolfner* könyvkereskedése Budapesten. Ára 36 fillér.

Rudyard Kipling: Ujabb **Dsungel-történetek**, fordította *Békési Gyula* (Magyar Könyvtár füzetek) Ára 30 fillér.

Faltay: Egy tengerésztiiszt naplójából. (Magyar Könyvtár 542. számú füzetek). Ára 30 fillér.

Ambrus Zoltán: Ámor és a halálfej, elbeszélések. (Magy. Könyvtár, 540. sz. füzet.) Ára 30 fillér.

Bacsányi János: Válogatott költeményei, kiadta *Lengyel Miklós*. (Magy. Könyvtár 543. füzetek.) Ára 30 fillér.

Stein Aurél: Homokba temetett városok. Régészeti és földrajzi utazás Indiából Kelet-Turkesztánba 1900—1901-ben. Angolból átdolgozta *Halász Gyula*. 38 szövegképpel és 12 műmelléklettel. Budapest Lampel R. Kk. R. T. könyvkiadóhivatala. 1908. 326 lap. Ára 8 korona.

Legifjabb **Szász Károly: Versek.** Budapest 1908. Hornyánszky V. könyvnyomdája. Ára 2 korona.

H i r e k.

Gööz József dr. (1855—1909.)

Az az ember, aki nemrégén még testi-lelki mivoltában az erő mintája volt: elmúlt, nincs... Születése, halála esztendeit azért irtuk e pár emlékező sor élére, hadd látszódjék — hogy im ez ember még csak ötvennégy éves volt, annyi is csak majd... A köznek élő ember volt, a munka fáradhatatlan harcolója, aki ha valamit a kezibe vett, azért perbe szállt a tanítóság minden perlőivel. Irt, ágált, kapacitált, míg dűlőre nem vitte a köznek kezebeli ügyét. És az a köz: a tanítóság volt ő neki elsősorban. A tanítót lankadást nem ismerő lelkének egész hevével szerette, még akkor is, még olyankor is, amikor netalán eszközeinek keresésében tévedett volna. S kivel nem eshetik ilyen, aki oly sokat tett, fáradt pályatársainak jóvoltáért. Csak egy dologra mutatunk itt rá; arra a kitartó buzgalmára, amellyel a Röck Szilárd tanítói alapítványát kikutatta, napfényre hozta, ki tudja mely eltemetett fiókból! Sokan vitatják ez érdemet a maguk számára, — de senki nem dolgozott érte annyit, mint Gööz József. Megírta *Budapest történetét*, irt sok tankönyvet, szerkesztette a *Polgári Iskolai Közlönyt*, segédszerkesztője volt hosszú időn át a „Néptanítók Lapjának“ s régebben szorgalmas dolgozó-társa lapunknak. Ujabbán minderről le kellett mondania, betegsége mind nagyobb mértékben lett úrrá erős szervezete fölött. Leverte, legyőzte. Érdemes életéről legközelebb *Móra István* fog lapunk hasábjain részletesen megemlékezni.

A Frey József alapítvány segélyeit adományozó bizottságának eddig érdemes jegyzője: *Farkas József* lemondott e tisztségről. Helyébe, mint értesülünk, *Romhányi Sándort* választották meg.

100 korona — 30 esztendő. Különös cím, de megértjük mindjárt. *Mócsy László* dolgozótársunk írja nekünk a következő megszívlelésre méltó sorokat: *Czumpf József* rábapatonai tanítónak, mint a napilapokban olvassuk, 30 éves tanító jubileumán *Gally Kálmán* miniszteri segédtitkár 100 koronát nyújtott át: mint a földművelési miniszter jutalmát. De hát mi is ez tulajdonképen? A tanító hivatásá-

nak lebecsülése. Ugy látszik, hogy a közreműködő hatóságok jóhiszeműsége fönn-tartásával. De az a 100 korona valóságos szegénypénz. Így el lehet végezni gazdasági cselédeink ilyen jutalmazását, ahol szintén a szolgabíró jelenik meg, s a minisztert a segédtitkár vagy ehhez hasonló fokozatban levő egyén képviseli. 30 éves, tudatos, értékes, a közjólétet emelő munka részesült ily módon elismerésben, egy ország-szerte becsült miniszter részéről. Nem várunk mi pénzjutalmat; de ha már valamelyik tanítónak azt akarnak adni, mérjék azt valamennyire azokhoz a beszédekhez, melyekkel alkalmoszerűleg a tanítótságot olcsón ki szokták fizetni. Becsüljenek meg végre valahára minket annyira, hogy velünk szemben is tanúsítsanak bizonyos érzéket! — Ennek a kezdete azonban az, hogy a tanítótságot minden tagja tudatában legyen ama kötelességeinek, mellyel az összességnek tartozik. A jelen esetben, az *ünnepeltre* nézve helyesen ítéltek az illetékesek, amidőn az elismerésnek ezt a módját választották, mert ime az ünnepelt azt elfogadta. — Ott ahol a pózolás nélküli önérték jogosult, ott ama bizonyos alázatosságnak (mit a körülmények kinevelnek egyesekben) semmi helye nincs.

Miért késik a nyugdíjszabályzat jóváhagyása. Fővárosi ügyekben jól informált kézből vesszük a következőket: A miniszterelnök haragszik és haragjának úgy ad kifejezést, hogy igyekszik visszakellemetlenkedni a fővárosnak. A fővárosi alkalmazottak új nyugdíjszabályzatát is azért nem hagyta eddig jóvá Wekerle mert — haragszik. Kifogásolja, hogy a főváros törvényhatósági bizottsága nem csak a negyvenesztendő szolgálati időt szállította 35 esztendőre, de ezenkívül a nyugdíjba beszámította a lakáspénz 15 százalékát is. Most aztán a fővárosi alkalmazottak új nyugdíjszabályzata egy jó darabig hiába várja, hogy jóváhagyják. — Szóval nálunk minden rossznak, bajnak okozója: a rossz politika.

A győri állami tanítók — az Otthon vendégei. A győri áll. isk. tanítók levélben fordultak a M. T. Otthona elnökéhez: *Barca* Albinhoz, azzal a kérelemmel, hogy Budapestre érkezésük alkalmával az Otthon részéről kalauzólást nyerjenek. *Barca* Albin már is intézkedett, hogy győri kartársaink szállást, olcsó ellátást és vezetést kapjanak. A győriek az Iparművészeti Múzeum rajzkiállítását akarják első sorban tanulmányozni. Vezetőjük *Ujlaki* Géza igazgató, a Tanügyi Értesítő szerkesztője. Február 7-én, szombaton érkeznek.

Az iparos iskolák. A Bp. Tanítótestület ipariszkolai köre január 28-án *Ágotai* Béla elnöklete alatt ülést tartott. Elfogadták a kör felterjesztését a szf. tanácsához. E felterjesztés egyes pontjai a tanulóra vonatkoznak (hazafias magatartás, általános fegyelem, jutalmazás, előtanulmány, felszabadulás) továbbá az oktatásra, az ifjúsági egyesületekre, a tanítókra vonatkozó pontok és végül általános kívánságok. Szép és ideális felfogás nyilatkozik meg e pontokban, mely igen magas és nehéz munkát ró a tanítóra és ennek megfelelni kötelesség. De az ülés foglalkozott azzal is, hogy az óradíj még mindig csak 80 korona s utasította az elnökséget, hogy erre nézve a tanácsnál eljárjon. Az elnök lelkes ünneplésével ért véget az ülés.

Peres Sándor özvegye meghalt az elmúlt héten, hosszas betegskedés után. A kedves úriasszony mindössze egy esztendővel élte túl megbodogult urát

Iskolaszék a pornográfia ellen. Már azt hittük, hogy az iskolaszéket, mint fölösleges intézményt el kellene törölni. Most pedig előáll az egyik s igen hőles és okos életjelt ad magáról, amiről tudomást vett az egész napisajtó s kell, hogy mi is megemlékezzünk követésre méltó eljárásáról. A budapesti II. kerületi II. számú országuti iskolaszék dr. *Magyar* István kir. főügyészi helyettes elnöke jete alatt tartott ülésében u. i. elhatározta, hogy a székesfőváros tanácsa útján felír: 1. A pénzügyminiszterhez, hogy hívja föl a dohánytőzsdéseket arra, hogy,

szeméremértő lapokat és könyveket, valamint a Nick Carter, Buffalló Bill és Nobody-féle rémes regényeket ne árusítsák. 2. A belügyminiszterhez, hogy intézkedjék aziránt hogy azoktól a lapoktól, amelyeket pornográfia miatt már elítéltek, az utcai elárusítási engedélyt vonassa meg. 3. Az igazságügyminiszterhez, hogy kérje be a bíróságoktól a szemérem elleni vétség miatt folyóiratok, vagy könyvek ellen hozott jogerős marasztaló ítéleteket s közölje azokat a kolportázs megvonhatása végett a belügyminiszterrel. Az igazságügyminiszter továbbá felkértek, hogy utasítsa az összes királyi ügyészségeket a büntető törvénykönyv 248. §-a alapján mindazoknak az üldözésére, akik fajtalanságot tartalmazó iratot, nyomtatványt, vagy képes ábrázolatot nyilvános helyen kiállítanak, árulnak, vagy terjesztenek. E határozatot pártolás végett közlik az összes fővárosi iskolaszékekkel.

Imhol az egyik terrénem, amelyen meg kell nyilatkoznia az iskolaszékeknek s van ilyen több is. A tanításba való beavatkozás ugy sem ér semmit.

A Szőke István síremlék-bizottság hálás köszönettel teszi közzé a köv. adományokat: Surányi Béláné 20 K. Wahl Oszkár 25 K. és a következő tanítótestületek adományai: Az Iskola-téri 7, Fehérsas-téri 14, Cakó-utca 7, Iskola-utca 10, Medve-utca 3-60, Margit-körút 2, Lajos-utca 4, Római fürdő 3, Váci-utca 6, Szemere-utca 5-60, Felsőerdősori leány 30, Lovag-utca 17, Érsek-utca 13, Izabella-utca 20, Angyalföldi 14-10, Erdőtelki 4, Dohány-utca 10, Wesselényi-utca 6, Murányi-utca 13, Kazinczy-u 10, Dob-utcai flú 5, Dob-utcai leány 5, Damjanich-utcai fű 12, Nyár-utca 12, Hungária-út 8, Nefelejts-utca 6, Órnagy-utca 13. Eddigi kimutatásunk 118 K. Mai gyűjtésünk 305-30 K. Összesen 423-30 K. A gyűjtő-bizottság azokhoz, kik a gyűjtés eredményéről még nem értesítették a bizottságot és gyűjtőiveiket még — ha üresek is, — nem küldték vissza, azt a tisztelettel teljes kérelemmel intézi, hogy azokat emez újabb kéréstől számított 8 napon belül *Dobos János* vezető tanító címére (Budapest, VI., Felsőerdősor 21. szám.) kegyeskedjenek elküldeni.

Egy egész járás iskola nélkül. Régóta tudjuk, hogy a mi szép hazánkban sokkal több iskola kellene, mint amennyi valóban van s hazug az a vészkiáltás, hogy: *sok a tanító!* Szeretjük, ha ezt napilapjaink is hirdetik és olyan irapáns módon, ahogy ezt a Pesti Napló tette a héten, mikor a biharmegyei magyarországi járás főszolgabírája jelentését hozza, melyben a főszolgabíró a megye főispánjának jelenti, hogy járásában nincs iskola, s ami van, az szűk, egészségtelen, sőtét, nedves, hatóságilag bezárított. „Egy egész járás iskola nélkül!” — kommentálja a P. N. elszörnyülködéssel, — ez még a mi viszonyaink közt is elrémítően hangzik. És az a szomorú, hogy hivatalos személy hivatalból kénytelen ezt a behringszorosi elmaradottságot konstatálni.

Inas-Otthonok. Gyakran olvastuk már, hogy az egységesebb alapon szervezett és módosabb kulturállamok mily nagy áldozatokat hoznak különféle szociálpedagógiai intézmények megteremtésére és fentartására. Két párhuzamosan meginduló mozgalomról is adhatunk hírt, amely azt tűzte ki célul, hogy a jótékonyan munkálkodó szociálpedagógiai alkotásokat egy újjal gyarapítsa. Az egyik a város-háza kapta meg az impulzust, az új ipartörvény fölötti tanácskozás alkalmából, ennek tehát törvényhatósági jellege lenne; míg a másik tisztán társadalmi uton szervezi a szükséges anyagi és erkölcsi erőket. Arról van ugyanis szó, hogy a különféle ipartestületek fokozatosan, több inas-otthont létesítsenek. A nemes gondolatot az ácsok ipartestülete már a legközelebb effektuálni is kívánja, amennyiben a folyó évben a VIII. és IX. kerületben egy-egy otthont állít. A mozgalom patrónusa gr. *Bathányi Tivadar*, aki az előkészítés minden fázisát érdeklődéssel kíséri. Az említett ipartestület egy jónévi f. v. közs. isk. igazgatót kért fel, hogy a létesítendő otthonok alapszabály tervezetét és munkaprogramját néhány fővárosi tanítóval megbeszélve, szakavatott tanácsaikkal a nemescélu mozgalmat előbbre vigyék. Tehát néha még a tanítót is meghallgatják tanügyi kérdésekben.

Gyűlések. Február 2-án kedden d. e. 9 órakor az Iparosiskolai Tanítók Egyesületének választmányi ülése a Tanítók Házában, Szentkirály-utca 23. — Febr. 2-án kedden d. u. 5 órakor az *Eötvös-alap* Eötvös-ünnepe és közgyűlése a Tud.

Akadémian. Az ünnepi beszédet *Imre Sándor* egyetemi magántanár mondja, *Iván Andor* fõv. tanító versét pedig *Kapó Rezsõ*, a Tanítók Házának gondnoka szavalja. — Február 6-án, szombaton 1/2 órakor *Tanítók Turista Egyesülete* közgyûlése az Aréna-úti polg. iskolában.

Az utazási ösztöndíj odaítélése. A Budapesti Tanítótestület 800 koronás utazási ösztöndíjra hirdetett pályázatot, melyre 13 pályamunka érkezett be. Az Ágotai Béla, Bardócz Pál, Gerley Széver, Moussong Géza és Schön József tagokból álló bíráló-bizottság a napokban döntött az utazási tervek felett. Mindenek elõtt helyesebbnek látja, ha a jövõben egy határozott utazási terv elé állítják a pályázókat. A tanítótestület tüze ki a célt és a kivitel módját is. A bizottság megállapodott azután abban, hogy a díjat csak egyhangu határozatra adja ki. Megállapította még, hogy az összes tervek mély gondra s nagy ügyszeretetre vallanak. A théma mit feldolgozni kívánnak, két irányu: egyik részük tanügy-politikai, másik szociál-pedagógiai irányu. Tanulmányozni kívánják az iskolai ellenõrzés (igazgató, szakfelügyelet tanfelügyelet stb.) kérdését; az ifjúsági könyvtárakat; a népmivvelési egyesületeket, a népoktatás egységes fejlesztésére irányuló törekvéseket: a két nem együttes nevelését; a koekudációt a népiskola kifejlesztését a felnõttek oktatásával kapcsolatosan stb. Mivel azonban ezek a kérdések kissé távol esnek magától az elemi oktatástól, másrészt a megvalósítás eszközeivel inkább rendelkezõ hatóság is foglalkozik velük, melyek különben is hosszabb idõre terjedõ tanulmányokat kívánnak: a bíráló-bizottság három tervet külön kiemelve a díjat „Bizalmam az õsi erényben“ címû jeligés pályázati munkának ítélte oda egyhangu határozattal.

A pályaterv azokat a módokat és intézményeket kívánja tanulmányozni, amelyek Angolországban és Németországban olyan kiválóknak bizonyultak a nép nemzeti sajtáságai megõvására s tovább fejlesztése, hogy aztán idehaza is az iskola fokozottabban ápolhassa a magyar nép nemzeti sajtáságait, mint a hûség, kitartás, õszinteség, bátorssá stb. õsi erényeit. A bíráló-bizottság az utazási terv kiviteli módzatait illetõleg bizonyos direktívákat kötött ki. A szombat este tartott igazgató-tanácsi ülésen feltört jeligés levélbõl *Havas Irma* fõv. tanítónõ neve hullott ki. Gratulálunk ehhez a kitüntetéshez. *Havas Irma* tehetséges tanítónõ, ki buzgó munkása a tanügyi irodalomnak, leánya dr. *Havas Gyula* nyug. tanfelügyelõnek, ki a Magyar Pestalozzi társaság elnöke, lapszerkesztõje volt, míg ez az egyesület és lapja prosperált. A három megdicsért pályaterv szerzõit felhívja az igazgató-tanács a jelentkezésre. „Mindent a gyermekért“ jeligéjü terv készítõje, *Halász Adolf* kartársunk igazgatótanácsi tag lévén, jelentkezett is ott nyomban az ülésen. „A helyesen veze tett játék jó pedagógiai eszköz“ és „Haladás“ címû pályatervek részesültek még dicséretben. A bíráló-bizottság a jövõben nyilvános pályázatot óhajt, hogy mérlegelhessék — mondotta az igazgató-tanács elnöke — a pályázó személyiséget is, vajjon tényleg tapasztalataiból és nem könyvekbõl szerzi a pályaterve adatait, ötleteit. *Nohát mi meg éppen ezt tartjuk veszedelmesnek és igazságtalannak. Akkor még inkább, ha az utazási cél és terv adva lesz.*

Rövid hírek. Az elemi iskolai kör új elnöke, mint értesülünk, a január 28-iki választáson egyhangú lelkesedéssel *Taxner Árpád*, a Lipót-téri elemi iskola igazgatója lett, jegyzõje pedig *Kugler Sándor* fõv. tanító.

Az állami tanítók lakbérét nemsokára rendezik már a kultuszminisztériumban, mint hírlík — közmegnyugvásra. — Felolvasás az Otthonban. Dr. Bexheft Ámin egyetemi tanársegéd, iskolaorvos legközelebb elõadást tart az iskolai egészségügyi kérdésekrõl. Majd akkor külön is felhívjuk rá a figyelmet!

Segédszerkesztõ: **Bihari Mór.**

Tisztelettel adom tudtára k. kartársaimnak, hogy a Tizedik kiadás!

Csizmadia-féle Egyházi Népepektár

ima- és énekkönyv 10-ik kiadása most hagyta el a sajtót az ATHENAEUM Irod. és Nyomdai R.-T. kiadásában, Budapest, VII., Rákóczi-ut 54. sz. alatt.

A 420 oldalas vaskos könyv 500 éneket s bő imarészt foglal magába e mellett ára más ima-könyvekéhez képest csekély.

*Igen erős kötésben préselt díszszel 80 f.
Csinos vászonkötésben, préselt díszszel
és kereszttel 1 K*

Tíz példány bérmentve lesz küldve és így egy ingyenpéldány mellékelve. A főtisztelendő plébános urak bizományba is kaphatják. — (Elárúsítóknak 20% engedmény.)

Hogy mily általánosan kedvelt énekes könyve lett ez a róm. kath. hiveknek, s mily nélkülözhetetlen kézi könyve a főtisztelendő papság s a kántoroknak, legfényesebben igazolja az a páratlanul álló eset, hogy rövid pár év alatt immár tizedszer jelenik meg 10.000 példányos kiadásban, s ezzel együtt most már 100.000 példányban került ki a sajtó alól.

A könyv az Esztergomi főegyház-megyei hatóság által van jóváhagyva.

Zamárdi, 1909 január havában.

Kartársi tisztelettel
Csizmadia I. Gyula.

Schuller tanár ©
Magyarország összerakható ©
terképe. ©
*Miniszt. által engedélyezett legjobb
taneszköz hazánk földrajzának
felejtethetetlen elsajátításához.*
Díszkiadás k. 5.50. Iskolai kiadás k. 3.
Kapható és kívánatra árjegyzéket
küld Neuzil Ferenc papírneműgyár Nagyszében

:: Magyar gyártmányú taneszközök ::

Gaspárdy Aladár tanár

Növénygyűjtő és növényleíró

címlapok miniszt. engedélyezett taneszköz.

1 teljes növénygyűjtő ára 2.50 kor.

1 növényleíró címlapok külön 0.80 kor.

Kis növénygyűjtő

32) növény névjeggyel ára 1.50 kor.

Magyar költők négyese tud. kártyáját.

1 egyszeri kiadás ára 1.30 kor.

1 díszkiadás 3.80 kor.

Szabadalmazott Globus rajztömbök rajzállványok, vázlat-
könyvek, rajz-, vázlattömbök, füzetek különféle kivitelben

Árjegyzéket ingyen és bérmentve küld

NEUZIL FERENC

■ PAPIRNEMŰGYÁR NAGYSZEBEN. ■

!! Most jelent meg !!

Kísérleti vezérkönyv a természettan elemi tanításához.

Elemi kézimunka (szlőjd), ismétlődő és iparostanoncz-iskolai szaktanítók és tanítójelöltek használatára. Technikai utasításokkal a tananyag vázlatos felosztásával, táblázatokkal műszótárral és 447 képpel írta:

St. Tóth Kálmán.

Ára 8 korona.

Mindazon tanítóknak, kik a természettan és a kézimunkát (szlőjdöt) tanítják, nélkülözhetetlen eme a magyar irodalomban egyedülálló munka s így ajánlatos, hogy minden iskola beszerezze a tanítói könyvtár részére. Megrendeléseket pontosan intéz el az

„ATHENAEUM“ RÉSZV.-TÁRS.

könyvkiadóosztálya

Budapest, VII., Rákóczi-ut 54. sz.

**Új árjegyzéket 1909 évre
ingyen és bérmentve küldünk.**

Mindennemű iskolapadok, iskolai és torna-berendezések, bútor-berendezések, modern irodabútorok és szabadalmazott gyermekpadok gyártása.

Singer

„66”
a legújabb
és legtöké-
letesebb
varrógép.

Singer

varró-
gépek csak
a mi üzle-
teinkben
kaphatók.

**SINGER Co. varrógép
részvénytársaság**

BUDAPEST

IV., Semmelweis-u. 14., VII., Rákóczi
ut 32., VIII., József-körút 77/79., II.,
Fő-utca 49., IV., Muzeum-körút 27.

**Fióközetek az ország minden
városában.**

LUKÁCS ARNOLD

kalap- és uri-divat áruk üzlete

Budapest, IV., Kecskeméti-u. 7.

Dus választék angol, olasz és magyar
gyártmányu kalapokban.

**Különlegességek nyakkendők,
keztyűk, smokking- és frakk-
ingekben.**

TANITÓK FIGYELMÉBE !

A „Gyorstudományi Társulat” Gabelsberger Markovics szakiskolájában a gyorsírás, vitairás, gépirás, levelezés, szépírás, helyesírás, egy és kettős könyvvitel, számvitel, sokszorosítás teljes tandíja 18 frt. részletekben. Árvák tandíjmentesen. Állásközvetítés, tanárképzés. Elnök Forray Soma. Alelnök: dr. Halász Zoltán, dr. Komor Gyula parlamenti gyorsírók Igz. Révai Adolf. szfv. t. Budapest, VI., Király-utca 98 b. sz. Tanítók gyermekei kedvezményben részesülnek.

TANITÓK SEGÍTSÉGE!

Most már minden tanfelügyelőség megköveteli a tanítótól a részletes tanítástervezetet (tananyagbeosztást). Bármely osztályfalra felfüggeszthető, hónapokra és hetekre felosztott részletes tanítástervezete **30 fill.** Mind a hat osztályé egyszerre rendelve **150 K.** Az egytanítós iskoláé **1 K.** Kapható szerzőnél: **Hoffmann József tanító, Szatmár.** Az összeg 10 fill. portóval együtt előlegesen küldendő be.

!! Államsegély kérvényezésénél is nélkülözhetetlen !!

Müller Testvérek

Budapest, V., Sólyom-utca 13.

Szakmájában Magyarország legnagyobb és legrégebb vegyészeti gyára.

Mindféle tinta, fekete és színes tusok, pecsétviasz; aquarell-, olaj-, tanulmány- és művészfestékek. Festő-vászon, írógép-szalag stb.

Most jelent meg!

Elemi Fizikai Kísérletek Gyűjteménye.

Közli

számos fizikus közreműködésével:

ABRAHAM HENRIK

az „Ecole Normale supérieure” tanára a „Société française de physique” főtákará.

Fordította:

SZIJÁRTÓ MIKLÓS

- I. RÉSZ. Műhelymunkálatok. — Geometria és mechanika. — Hidrosztatika. — Termika.
- II. RÉSZ. Akusztika. — Optika. — Elektromosság és mágnesség.

A magyar kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter támogatásával.

A két kötetnek ára 16 korona.

Kapható:

Lampel R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai)
részvénytársaságnál

Budapest, VI., Andrássy-ut 21. sz.

ABÉCÉSKÖNYV felnőttek oktatására OLVASÓKÖNYV felnőttek oktatására

Irta: **CSÁKY ELEK** fővárosi tanító.

A Torontálvármegyei Magyar Közművelődési Egyesület 500 koronás díjával kitüntetett pályamunka.

Kiadja **SINGER ÉS WOLFFNER** könyvkereskedés Budapest, VI. Andrássy-ut 10.

Egy-egy kötet igen sok képpel ára 40 fillér.

Csáky könyvecskéje gondos tanulmányra valló munka, az írás és olvasástanítás terén az összes irányoktól eltérő, eredeti, egyszerű és keresetlen, de rendkívül tapintatosan csupán a célt tekintő könyvecske, melynek minden képe beszél, magyaráz, minden kifejezeit fogaiom a felnőtt szókincsét bővíti, s minden mondata, olvasmánya a felnőtt lelki képzését szolgálja. A Torontálvármegyei Kultúregyesület ezt az ügyesen és szakavatottsággal megírt Abécéskönyvet legmelegebben ajánlja a felnőttek oktatását szívükön hordozó közművelődési, társadalmi és politikai egyesületek, tanító és lelkész urak szíves támogatásába, mint olyan eszközt, melynek alapján analfabétáink egy téli évad rövid tartama alatt biztos sikerrel megtaníthatók írás és olvasásra.

Ugyancsak a felnőtt analfabéták oktatására való

A magyar szavazó polgárok könyvecskéje,

amely az írni olvasni nem tudó választó polgártársakat az új általános választásnál szavazathoz juttatja. Az írásnak és olvasásnak 2 hónap alatt elsajátítására vezérkönyvül írta **ACSAY MIHÁLY** népl.

Ára 32 fillér.

A magyar szavazó polgárok könyvecskéjének

használmódja Acsay Mihály tanítónak analfabétákat oktató könyvéhez bevezetésül és módszeres utasítással írta **EÖTVÖS KÁROLY LAJOS** kir. tanfelügy. Mutalványpéldányt díjtalanul küldünk.

Orgona-Harmoniumok

A gyönyörű hang, melyet a világhírű és elismert legjobb gyártmányú amerikai rendszernek elmés szerkezete elővarázsol, önmagának zeng dicséretet. 65 forinttól minden árban kapható.

STOWASSER J.

és. és kir. udv. hangszergyáros, a m. kir. zeneakadémia, színházak, művészek stb. szállítója.

Első magy. vill. erőre berendezett hangszergyár
Budapest, II., Lánchid-utca 5.

Továbbá ajánlja saját gyárában készült, elismert legkiválóbb minőségű összes húros, vonós- és fuvó-hangszereit, szakértői és feltétlen szolid árak mellett. Specialista vonós hangszerek készítésében és javításában.

Hangfokozó-gerenda

mely által bármely hegedű, gordonka, belleléstése után sokkal jobb, erősebb és lagyabb hangot nyer (Biztos siker.) Hegedűbe hangfokozó gerenda 4 frt. Kezesség minden egyes hangszernél

Saját találmányú (Rákóczi) Tárogató; általánosan elismert legjobb, mely tökéletes szóló hangszerré általam konstruáltatott. Iskolával 30 frttől feljebb. — Kivitel nagyban és kicsinyben.

Árjegyzék minden egyes hangszerről külön kívánatra bérmentve küldetik

Alapított 1838-ban. 30 kitüntetés.

"Feliban" festékek.

A Günther Wagner-féle művész és technikai aquarell festékek elismert szaktekintélyek bírálata szerint tisztaság, oszlatathóság, szinhatás és vegyithetőség tekintetében utólérhetetlenek

A Günther Wagner-féle folyékony-tusok

világhírűek

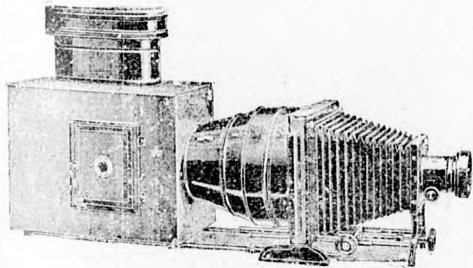

GÜNTHER WAGNER

HANNOVER és WIEN X/1

MARX ÉS MÉREI

Telefon 21-06. Budapest, VI., Bulcsu-utca 7. Telefon 21-06.

Gyártanak saját ujonnan épült telepükön minden fizikai, chemiai és geometriai tanszereket. Előadó asztalokat. Vegyi fülkék. Elektromos kapcsoló :: táblát. Vettítőgépet. :: Elismert elsőrangú gyártmány.

Kísérleti labororium a gyártelepen.

Kitüntetve 1907-ben állami ezüst éremmel.

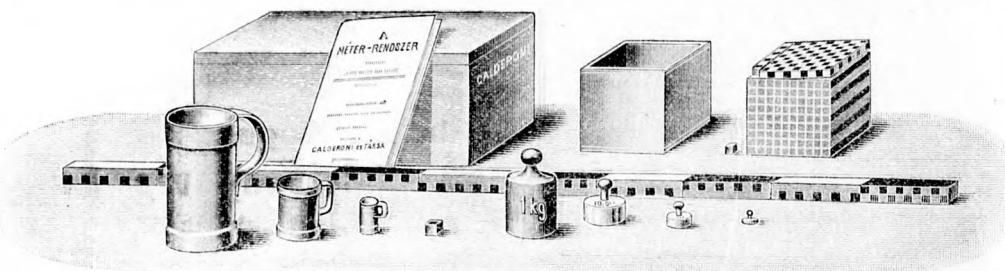
Az összes eszközök kaphatók a gyártelepen, vagy Lampel R. Wodianer F. és Fiai részvénytársaság tanszereszköz raktára utján.

A cég alapított 1819-ben.

A tanszerraktár fennáll 1872 óta.

CALDERONI ÉS TÁRSA

Budapest, IV., Kishid-utca 8. sz.

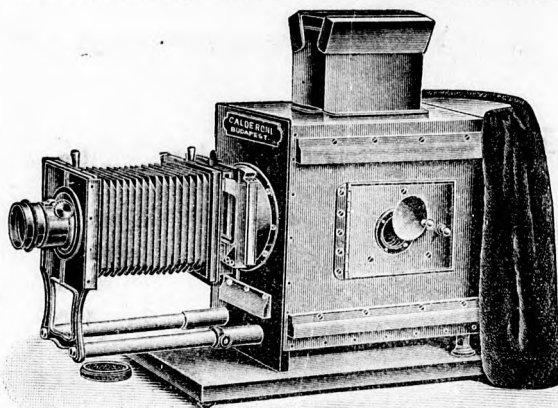

Bopp-féle métermérték gyűjtemény ismertető füzzettel K 9.—

Népiskolák használatára, ugyszintén népszerű felolvasások céljaira ajánljuk

saját szerkesztésű szabadalmazott vetítőkészülékünket,

mely eternit béleszt, kitűnő szellőztető szerkezettel, 110 mm. átméretű kép-megvilágító lencsékkel, ugyszintén kitűnő vetítési objektívvel és egy kettős képváltó kerettel van ellátva. Ezen készülék a legjobb anyagból van készítve és a legtökéletesebb ilyen mű készülék. ::

Ára lámpa nélkül K 130.—

Minden készülékhez ábrákkal ellátott részletes használati utasítás lesz mellékelve. **Borsesz-izzófény-lámpa** hozzá sűrítőszivattyúval és manométerrel ellátva, mely **300 gyertyafény** erejű világitást szolgáltat. **Ára** K 50.—

Üvegek a világ összes tájairól nagy mennyiségben vannak raktáron K 120

Darabja

Kívánatra üvegeket kiválasztás céljából is küldünk.

A népiskolák alapfelszerelését magában foglaló árjegyzéket kívánatra ingyen és bérmentve megküldjük.